

U 6/2019 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om ett utkast till återtagandeavtal mellan Europeiska unionen och Republiken Vitryssland (*återtagandeavtal med Vitryssland*)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen ett utkast till återtagandeavtal mellan Europeiska unionen och Republiken Vitryssland daterat 3.4.2019 samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 29 augusti 2019

Inrikesminister Maria Ohisalo

Specialsakkunnig Berit Kiuru

INRIKESMINISTERIET

PROMEMORIA
15.8.2019

EU/2010/1760

FÖRSLAG TILL ÅTERTAGANDEAVTAL MELLAN EUROPEISKA UNIONEN OCH REPUBLIKEN VITRYSSLAND

1 Bakgrund

Europeiska kommissionen har den 12 november 2010 utfärdat en rekommendation om att förhandlingar om ett återtagandeavtal ska inledas med Vitryssland. Kommissionen kommer på hösten att lägga fram ett förslag om undertecknande av avtalet. Undertecknande av avtalet och avslutande av förhandlingarna samt ratificeringen förutsätter också Europaparlamentets godkännande. Bifogat finns det senaste utkastet till återtagandeavtal (WK 4657/2019 INIT).

Riksdagen har tidigare informerats om ärendet genom ett E-brev (E 140/2010 rd).

Med stöd av fördraget om Europeiska unionen får EU ingå avtal med tredjeländer med syfte att de tredjelandsmedborgare som inte uppfyller eller inte längre uppfyller villkoren för inresa, närvaro eller vistelse på en medlemsstats territorium ska återtas i sina ursprungsländer eller de länder de kommer från. Syftet är att garantera frihet, säkerhet och rättvisa för EU-medborgarna. Avtalen avser särskilt att skapa en enhetlig invandringspolitik för EU och bekämpa olaglig invandring.

EU har återtagandeavtal med följande stater och regioner: Hongkong, Macao, Sri Lanka, Albanien, Ryssland, Ukraina, Makedonien, Bosnien och Hercegovina, Montenegro, Serbien, Moldavien, Pakistan, Georgien, Armenien, Azerbajdzjan, Turkiet och Kap Verde.

Personer som inte har eller inte längre har rätt att vistas på EU:s territorium ska avlägsna sig i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (2008/115/EG) om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna. Återvändandet ska i första hand vara frivilligt och en tidsfrist för frivillig avresa beviljas. Under de förutsättningar som anges i direktivet ska personerna vid behov kunna avlägsnas genom myndighetsåtgärder med hjälp av tvångsmedel.

EU:s återtagandeavtal gäller vanligen den aktuella avtalsslutande statens medborgare och personer som gett upp sitt medborgarskap som inte beviljats medborgarskap i medlemslandet eller någon annan stat och inte heller uppehållstillstånd i den aktuella medlemsstaten eller någon annan stat. Dessutom kan avtalen tillämpas på tredjelandsmedborgare som har uppehållstillstånd i den aktuella avtalsslutande staten men inte i medlemsstaten eller som olagligt tagit sig från den avtalsslutande staten till medlemsstaten. I fråga om tredjelandsmedborgare kan en övergångsperiod ingå i avtalen.

2 Huvudsakligt innehåll

Utkastet till avtal med Vitryssland följer till stor del motsvarande redan existerande avtal.

Återtagandeavtalet gäller personer som inte (längre) uppfyller villkoren för inresa, närvaro eller vistelse på EU:s territorium. Avtalet gäller inte de grunder som tillämpas vid beslut om återvändande. Beslut om återvändande fattas utifrån den nationella lagstiftningen med iakttagande av

de internationella skyldigheter som binder staterna, inklusive principen om förbud mot återsändande (non-refoulement). Återtagandeavtalet gäller endast det tekniska förfarande som tillämpas vid återvändande när en persons vistelse konstaterats vara olaglig.

Kommissionen har ställt ett flertal villkor för avtalsförhandlingarna. Personerna ska återvändas utan dröjsmål efter att deras medborgarskap utretts på ett tillförlitligt sätt. Återtagandeavtalet ska inkludera tydliga och entydiga skyldigheter och förfaranden.

Avtalet kommer att fastställa tidsfristen för att framställa begäran om återtagande och för svar på begäranden om återtagande och transit.

Återtagandeavtalet ingås tills vidare och avtalsparterna har möjlighet att avbryta eller avsluta återtagandena. Avtalet ska tillämpas på personer som återtas, med respekt för de mänskliga rättigheterna och beaktande av andra tillämpliga internationella skyldigheter. Avtal som ingås på EU-nivå går före bilaterala avtal och arrangemang. Återtagandeavtalet anger att bägge parter vid behov kan sammankalla den gemensamma kommittén som följer tillämpningen av avtalet och som kan komma med förbättringsförslag.

3 Förslagets rättsliga grund och förhållande till subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Enligt artikel 79.3 i EUF-fördraget får unionen ingå avtal om återtagande. Den processuella rättsliga grunden i ärendet är artikel 218 i EUF-fördraget. Beslut fattas med kvalificerad majoritet enligt artikel 218.8 i EUF-fördraget. Avtal kan ingås efter Europaparlamentets godkännande i enlighet med artikel 218.6 a v i EUF-fördraget. Avtalsparter är Europeiska unionen och Republiken Vitryssland.

4 Förslagets förhållande till förpliktelserna om grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter och till grundlagen

Förslaget respekterar de grundläggande fri- och rättigheterna och iakttar de principer som erkänts i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i det internationella rättsväsendet.

5 Förslagets konsekvenser

Återtagandeavtalet har inga direkta ekonomiska konsekvenser på nationell eller EU-nivå. Avtalet har inga konsekvenser för Finlands nationella lagstiftning.

6 Ålands behörighet

Enligt 27 § 26 och 34 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om utlänningslagstiftning och gränsbevakningen.

7 Den nationella behandlingen av förslaget och behandlingen i Europeiska unionen

Förslaget har behandlats på sakkunnignivå i rådets arbetsgrupp för integration, migration och återsändande och har senast behandlats skriftligt i EU-sektionen 6 i augusti 2019.

8 Statsrådets ståndpunkt

Finland godkänner avtalsutkastet som följer samma mönster som EU:s övriga återtagandeaftal. En mer detaljerad och teknisk behandling följer i EU:s strukturer.

Återtagandeaftalen är ett centralt medel i bekämpningen av olaglig invandring. Det är viktigt att förhandla fram ett omfattande avtalsnät för Europeiska unionen med de centrala ursprungs- och transitstaterna. Personer som vistas olagligt på EU:s territorium ska kunna återvändas snabbt och effektivt till ett tredjeland. De gällande återtagandeaftalen har visat sig vara till nytta vid återvändande av personer som vistas olagligt i ett land. Aftalen underlättar det praktiska samarbetet med den mottagande staten.

Ur Finlands synvinkel ger Europeiska unionen som förhandlingspart betydande nytta på många sätt. Återtagande med en avtalspartner sköts enligt samma bestämmelser inom hela EU. Innehållen i de avtal som kommissionen förhandlat fram är i huvudsak likadana för alla tredjeländer. Finland kan inte på egen hand bygga upp ett lika omfattande nätverk som i egenskap av avtalspart med EU. Kommissionen har en starkare förhandlingsposition än en enskild medlemsstat eftersom den kan förbättra sin ställning bland annat genom att förhandla om visumförlätnader.